

Załącznik
do Uchwały Nr XX/29/16
Rady Miejskiej Grudziądza
z dnia 27.04.2016

**PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ
KOREKCYJNO - EDUKACYJNYCH
DLA OSÓB
STOSUJĄCYCH PRZEMOC
W RODZINIE
NA LATA 2016 - 2020**

GRUDZIĄDZ, 2016 ROK

I. WSTĘP

System przeciwdziałania przemocy w rodzinie ma na celu zapobieganie temu zjawisku poprzez kompleksowe oddziaływania skierowane zarówno do osób doświadczających przemocy jak i tych, którzy krzywdzą najbliższych. Działania pomocowe dla osób stosujących przemoc powinny uzupełniać ofertę pomocy kierowaną do osób krzywdzonych i tym samym zwiększać ich poczucie bezpieczeństwa, minimalizować szkody i prowadzić do zatrzymania przemocy. Programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie są jednym z integralnych elementów działań zmierzających do eliminacji zachowań przemocowych. Głównym ich założeniem jest zaprzestanie używania przemocy przez sprawcę poprzez zmianę zachowań, postawy jak i poprawę relacji interpersonalnych w rodzinie.

II. PODSTAWY PRAWNE

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) w art. 4 wskazuje na konieczność stosowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych. W art. 6 ust. 4 ustawy określono, że do zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Do podejmowania działań w omawianym zakresie nawiązuje również Ramowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie przyjęty Uchwałą Nr 3/31/15 Zarządu Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 21 stycznia 2015 r. w sprawie przyjęcia programów: Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie i Ramowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz powołane w nim akty prawne.

III. DIAGNOZA STANU AKTUALNEGO W ZAKRESIE PRZEMOCY W RODZINIE Z UWZGLĘDNIENIEM DANYCH DOTYCZĄCYCH OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem stanowiącym zagrożenie dla wszystkich uwikłanych w nią osób: ofiar, świadków i sprawców. Krzywdzenia doświadczają głównie kobiety, dzieci i osoby starsze. Skutki przemocy są długotrwałe i istotnie wpływają na codzienne funkcjonowanie osób, których dotyczą. Definicja przemocy określona w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy stanowi, że przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie podobnie jak uzależnienia jest zjawiskiem występującym we wszystkich grupach społecznych. Procedura „Niebieskie Karty” pozwala na rozpoznanie skali zagrożenia przemocą w rodzinie oraz wdrożenie działań interdyscyplinarnych w celu zatrzymania zachowań przemocowych i przywrócenie rodziny do funkcjonowania zgodnie z normami i zasadami współżycia społecznego. Istotnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy jest współpraca różnych podmiotów i specjalistów z tej dziedziny.

Pomoc rodzinie w ramach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych ma wymiar interdyscyplinarny, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, w której dochodzi do przemocy i ma prowadzić do zmiany zachowania osoby stosującej przemoc. Jeśli nie można tego osiągnąć, to procedura może pomóc w zebraniu dowodów umożliwiających skazanie sprawcy przemocy.

Wg stanu na dzień 31.12.2015 roku na terenie Grudziądza zamieszkiwało 91.715 osób, w tym 48.763 kobiety, co stanowi 53 % ludności. Osoby pełnoletnie stanowiły 82,4 % ogółu mieszkańców (źródło: dane Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Grudziądzu).

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Grudziądzu w 2015 roku objął wsparciem 11.049 osób (w tym 1.422 wyłącznie w postaci pracy socjalnej) w 5.509 rodzinach (w tym 795 rodzin wyłącznie w postaci pracy socjalnej), między innymi z powodu:

- przemocy 1.282 osoby w 458 rodzinach
- alkoholizmu 1.022 osoby w 662 rodzinach
- narkomanii 145 osób w 87 rodzinach (źródło danych: sprawozdanie MPiPS-03 za rok 2015).

Przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w Grudziądzu zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny, który prowadzi procedury „Niebieskie Karty”. Zespół tworzy grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Zakończenie procedury następuje z powodu ustania przemocy, po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy lub z powodu braku zasadności podejmowania działań. Osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie są wzywane na spotkania grupy roboczej zajmującej się problemem w danej rodzinie. Ze sprawcami przemocy wypełniany jest formularz „Niebieska Karta – D”, który poza ustaleniami dotyczącymi rodzaju stosowanej przemocy, zawiera również informacje o zobowiązaniach jakie na siebie przyjmuje sprawca przemocy. Ponadto podczas pracy z rodziną, osoby krzywdzące najbliższych są informowane o negatywnych skutkach przemocy wpływających na rozpad życia rodzinnego, rozwój psychospołeczny dzieci, jak również o konsekwencjach prawnych krzywdzenia najbliższych oraz możliwości uzyskania wsparcia, między innymi psychologicznego. W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Grudziądzu funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej dla Sprawców Przemocy, który jest jedynym podmiotem na terenie miasta podejmującym działania wobec sprawców przemocy. Z usług Punktu korzystają osoby zamieszkujące na terenie Grudziądza zainteresowane tą formą pomocy. Klientom proponowana jest pomoc psychologiczna. W 2014 roku sprawcy przemocy uczestniczyli w 61 konsultacjach psychologicznych, a w 2015 roku w 24 konsultacjach.

Członkowie grup roboczych podejmując działania zmierzające do zatrzymania przemocy w rodzinie motywują ofiary krzywdzenia do zmiany swojej sytuacji. W wyniku tej pracy osoby krzywdzone składały zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie. Z uwagi na występujący problem uzależnienia od alkoholu ofiary przemocy składały wnioski o podjęcie działań mających na celu poddanie się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego przez sprawcę przemocy. Członkowie grup roboczych w ramach swoich kompetencji również składali zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie. Występowali także o leczenie odwykowe lub zmianę formy leczenia.

Poniższe tabele przedstawiają dane liczbowe dotyczące realizacji procedury „Niebieskie Karty” za lata 2014 oraz 2015.

L.p.	Procedury	Liczba procedur w okresie:	
		od 1.01.2014 r. do 31.12.2014 r.	od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r.
1.	wszczęte, w tym przez przedstawicieli:	284	244
	jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	30	45
	policji	244	180
	oświaty	8	17
	ochrony zdrowia	-	1
	komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	2	1
2.	zakończone, w tym z powodu:	345	303
	ustania przemocy i po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	312	289
	braku zasadności podejmowania działania	33	14

L.p.	Działania podejmowane w związku z występowaniem przemocy w rodzinie przez:	2014 rok	2015 rok
1.	klientów:		
	zawiadomienia o podejrzeniu popełniania przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie	53	38
	wnioski o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego	15	26
	pozwy o eksmisję	15	16
	pozwy o wydanie nakazu opuszczenia lokalu	6	18
2.	członków grup roboczych:		
	zawiadomienia o podejrzeniu popełniania przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie	24	29
	wnioski o leczenie odwykowe lub zmianę formy leczenia	56	42

Zdecydowana większość procedur „Niebieskie Karty” wszczynana jest przez funkcjonariuszy Policji po interwencjach domowych. Na uwagę zasługuje fakt, iż liczba interwencji zakończonych wypełnieniem formularza „Niebieska Karta – A” nie jest tożsama z liczbą prowadzonych w danym roku procedur przez Zespół Interdyscyplinarny. Zgodnie bowiem z obowiązującymi przepisami, jeżeli w trakcie trwania procedury „Niebieskie Karty” osoba stosująca przemoc dopuści się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie, formularz „Niebieska Karta – A” wypełnia się ponownie.

Rok	Liczba interwencji domowych Policji na terenie Grudziądza w związku z przemocą domową	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”	Liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych w związku z podejrzeniem przemocy	Liczba stwierdzonych przestępstw dotyczących znęcania się nad rodziną
2014	2.290	490	125	47
2015	2.154	352	94	33

Obowiązek podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgłaszanej zarówno przez osoby bezpośrednio dotknięte przemocą jak i przez osoby spoza kręgu rodziny (w tym instytucje społeczne, które w ramach swoich obowiązków winny reagować na ujawnianą przemoc w rodzinie) należy również do Prokuratury. W roku 2014 do Prokuratury Rejonowej w Grudziądzu wpłynęło 137 spraw związanych z przemocą w rodzinie na terenie miasta Grudziądza, z których 44 zakończyły się skierowaniem aktu oskarżenia do Sądu Rejonowego w Grudziądzu wobec 45 oskarżonych. W roku 2015 analogicznie zarejestrowano 108 spraw, z których 27 zakończono skierowaniem oskarżenia do Sądu Rejonowego wobec 27 sprawców.

W 2014 roku sąd nie orzekł w żadnej sprawie obowiązku uczestnictwa sprawcy przemocy w rodzinie w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych, natomiast w 2015 roku obowiązek orzeczono wobec 1 osoby, ponadto na 1 osobę nałożono obowiązek poddania się terapii uzależnienia od alkoholu.

Problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmuje się również Centrum Pomocy Dziecku i Poradnictwa Rodzinnego w Grudziądzu, którego przedstawiciele są członkami Zespołu Interdyscyplinarnego w Grudziądzu. Placówka realizuje szereg przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie przemocy. Działania te w szczególności dotyczą realizacji programu edukacyjno - profilaktycznego dla rodziców „Bez klapsa. Jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice” oraz udzielania porad w ramach programu „Opiekun dziecka - ofiary przestępstwa”.

Ponadto przy CPDiPR funkcjonuje profesjonalny pokój przesłuchań posiadający Certyfikat Ministerstwa Sprawiedliwości i Fundacji Dzieci Niczyje, w którym odbywają się przesłuchania prokuratorskie i policyjne oraz procedury sądowe. Pokój jest zespołem pomieszczeń przystosowanych zarówno do potrzeb psychofizycznych dziecka jak również do formalnych wymogów procesowych. Wyposażony jest w nowoczesny sprzęt audiowizualny i rejestrujący oraz „lustro weneckie”.

W 2015 roku z poradnictwa specjalistycznego w ramach programu „Opiekun dziecka – ofiary przestępstwa” udzielono 39 porad, natomiast w profesjonalnym pokoju dokonano 71 przesłuchań (12 dorosłych oraz 59 dzieci).

Z przedstawionych danych wynika, że przemoc w rodzinie na terenie miasta Grudziądza jest zjawiskiem często występującym. Rodziny dotknięte przemocą niejednokrotnie znajdują się w trudnej sytuacji finansowej i korzystają ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Borykają się między innymi z problemem uzależnienia od alkoholu lub narkotyków przez sprawcę przemocy.

Biorąc to pod uwagę potrzebne są działania wzmacniające skuteczność ochrony ofiar przed sprawcami przemocy poprzez działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie. Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych skierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie ma na celu zaprzestanie stosowania przez nich przemocy poprzez edukację związaną z poszerzeniem wiedzy o problemie krzywdzenia oraz korektę negatywnych zachowań.

IV. CELE PROGRAMU ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO – EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

Cel główny: Zatrzymanie przemocy w rodzinie.

Cele programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych określono w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych

kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno - edukacyjne wydanych na podstawie art. 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe:

Oddziaływania korekcyjno - edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone są w celu :

- powstrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy,
- rozwijania umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
- kształtowania umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
- uznania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie,
- zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy,
- uzyskania informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

V. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych są osoby przebywające na terenie Grudziądza, stosujące przemoc w rodzinie, które:

- zostały skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywające karę pozbawienia wolności w zakładach karnych albo wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązane do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- uczestniczą w terapii leczenia uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, dla których oddziaływania korekcyjno - edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii,
- w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

VI. WARUNKI UCZESTNICTWA W PROGRAMIE

1. Uznanie przez skierowaną osobę faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie.
2. Systematyczna obecność na zajęciach.
3. Bezpieczne oraz zgodne z zasadami współżycia społecznego zachowanie w trakcie uczestnictwa w zajęciach.
4. Wyrażenie zgody na:
 - przetwarzanie danych osobowych pod kątem wymiany informacji między instytucjami zajmującymi się pomaganiem rodzinie uczestnika programu,
 - kontakt osób prowadzących program z rodziną (ofiarami przemocy) uczestnika,
 - monitoring funkcjonowania uczestnika w relacjach rodzinnych po zakończeniu uczestnictwa w programie – do 3 lat po zakończeniu zajęć.

Szczegółowe zasady uczestnictwa w programie zostaną zawarte w indywidualnym kontrakcie spisany przez trenerów programu z uczestnikiem zajęć.

VII. OPIS REALIZACJI PROGRAMU

1. Realizator programu

Realizatorem programu jest miasto Grudziądz przy współpracy ze specjalistami posiadającymi uprawnienia do pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie określonymi w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno - edukacyjne.

2. Czas i miejsce realizacji programu

Zakłada się, że program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych będzie realizowany w latach 2016 - 2020. Zajęcia w ramach programu będą odbywały się w zasobach lokalowych miasta Grudziądza. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie nie będą prowadzone w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie.

Liczba godzin programu ogółem oraz częstotliwość zajęć w ramach programu uzależnione będą od szczegółowych wytycznych opracowywanych corocznie przez Wydział Polityki Społecznej Kujawsko - Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.

3. Sposoby realizacji zajęć

Zawartość merytoryczna programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oprócz oddziaływań edukacyjnych obejmować będzie praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w Grudziądzu będzie prowadzony w formie sesji indywidualnych i grupowych.

Zasadnicze treści merytoryczne Programu:

- 1) edukacyjne - służące dostarczeniu wiedzy o źródłach, przyczynach, przebiegu cyklu przemocy i etapach powstawania zachowań przemocowych
- 2) praca nad zmianami behawioralno – poznawczymi dająca możliwość zmiany dotychczasowego sposobu myślenia i postępowania w relacjach z najbliższymi, a także skłaniająca do refleksji nt. własnych postaw, wzorców zachowań oraz poglądów związanych z sytuacjami przemocowymi.

Sprawca przemocy w rodzinie na początku uczestnictwa w programie podlegać będzie wstępnemu rozpoznaniu diagnostycznemu, a w razie potrzeby pogłębionej diagnozie.

Sposoby prowadzenia zajęć korekcyjno – edukacyjnych

Zajęcia grupowe dla sprawców przemocy będą miały charakter warsztatowy. Do metod zastosowanych przez prowadzących zajęcia będą należały m.in. mini wykłady, dyskusja z wykorzystaniem informacji zwrotnych od uczestników grupy, wypełnianie gotowych arkuszy ćwiczeń, „burza mózgów”, psychodrama, odgrywanie ról przez uczestników zajęć.

4. Źródła finansowania

Dotacja z budżetu państwa - zgodnie z art. 6 ust.5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU ORAZ MONITORING I EWALUACJA

Zakłada się, że realizacja Programu przyczyni się do zmniejszenia zjawiska przemocy na terenie miasta Grudziądz i zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie w związku z oddziaływaniami na sprawców przemocy, zmianę ich zachowania, przekonań, podniesienie świadomości w kwestii odpowiedzialności za swoje czyny i zdobycie wiedzy pozwalającej na konstruktywne zmiany prowadzące do poprawy funkcjonowania rodziny. Powyższe wpłynie na poprawę bezpieczeństwa osób doznających przemocy i ich rodzin.

Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych jest dopełnieniem działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Praca ze sprawcami przemocy będzie podejmowana równolegle z oddziaływaniami wobec osób doznających przemocy, tak aby rodzina objęta systemowym wsparciem mogła poprawić swoje funkcjonowanie. Istotne jest, aby system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty był na współpracy ludzi i środowisk zawodowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie miasta Grudziądz.

Zgodnie z cytowanym wcześniej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku przebieg i efekty oddziaływań wobec sprawców będą objęte działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi, a wyniki tych działań zostaną wykorzystane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.